

SECTION: GEOGRAPHY AND NATURAL SCIENCE

ЗАГАЛЬНІ РИСИ ГЕОМОРФОЛОГІЧНОЇ БУДОВИ ТЕРИТОРІЇ У МЕЖАХ ІЧНЯНСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО ПРИРОДНОГО ПАРКУ

Пархоменко Олександр Григорович

кандидат географічних наук, доцент

Кафедра екології, географії та природокористування

Національний університет «Чернігівський колегіум» імені Т.Г. Шевченка

старший науковий співробітник

Ічнянський національний природний парк

Ічнянський національний природний парк (далі Ічнянський НПП) створений відповідно до Указу Президента України від 21 квітня 2004 року. Розташований на території Прилуцького району Чернігівської області [1].

У системі геоморфологічного районування України [2] територія Ічнянського НПП знаходиться у межах Полтавської пластово-аккумулятивної рівнини на палеогенових і неогенових відкладах Придніпровської області пластово-аккумулятивних рівнин Східноєвропейської полігенної рівнини України (рис. 1).

У геологічному відношенні територія Ічнянського НПП приурочена до північно-західної частини Дніпровсько-Донецької западини. Глибина залягання фундаменту становить близько 4–5 тис метрів. На ньому залягають палеогенові та неогенові відклади, перекриті водно-льодовиковими пісками, мореною та лесами. Геологічна будова Ічнянського НПП знайшла відображення у рельєфі місцевості [3].

Територія Ічнянського НПП представлена долинно-терасовим, озерно-алювіальним рельєфом, слабо дренована річками. В основі залягають породи палеогену та неогену, на яких сформувалися антропогенні відклади, які представлені палево-жовтими суглинками та супісками потужністю до 10 м. Терасовані межиріччя приурочені до абсолютних висот близько 120–140 м. Озерно-алювіальний рельєф ускладнений давньо-долинними заболоченими пониженнями, плоско-рівнинними межиріччями, прохідними долинами та давньо-озерними западинами.

Окремим кластером, що входить до складу Ічнянського НПП є Дендрологічний парк загальнодержавного значення «Тростянець». У геологічному відношенні територія Дендропарку представлена відкладами полтавського ярусу, що перекриті червоно-бурими глинами.

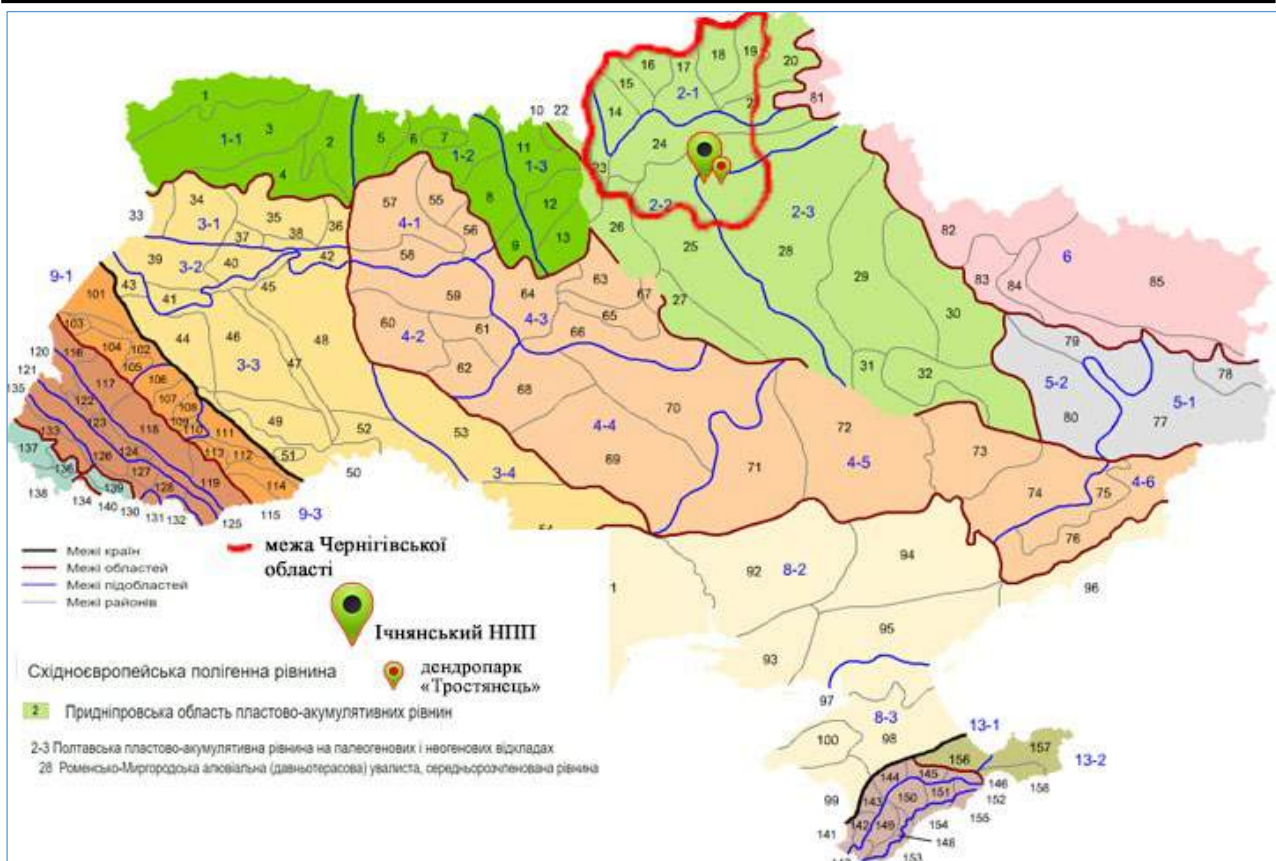

Рис. 1. Розташування Ічнянського НПП у межах Придніпровської області пластово-аккумулятивних рівнин Східноєвропейської полігенної рівнини

Антропогенні відклади території Дендропарку представлені водно-льодовиковими породами та мореною, лесовидними суглинками, алювіальними та алювіально-озерними відкладами терас, делювіальними суглинками схилів.

Рельєф Дендропарку представлений полого-горбистими глибоко врізаними розчленованими межиріччями річкових долин Удаю та Сули. Поверхня межиріччя вирізняється густою мережею складно-розгалужених крутих і глибоких балок та ярів, ускладнених гравітаційно-ерозійними процесами. Абсолютні висоти межиріччя простягаються з півночі на південь й знижуються від 180–190 до 150 м. Глибина ерозійного розчленування становить близько 70–80 м. У долинах Удаю і Сули спостерігаються заплави, які складені алювіальними пісками, які переміщуються у верхній частині із суглинками та еоловими породами. Рельєф парку ускладнений замкнутими западинами – «степовими блюдцями». Їх розміри у поперечному розрізі становлять не більше одного-двох десятків метрів, глибина – один-півтора метри.

Подекуди у межах Ічнянського НПП зустрічаються піщано-борові тераси. Вони мають острівне розповсюдження у долинах Сули та Удаю і відрізняються горбистістю, яка обумовлена еоловими процесами. Піщані масиви закріплені сосновими борами. Давні балки на цих піщаних ділянках мають значну протяжність, складну розгалуженість, часом терасованість та більш пологі схили з різним ступенем змитості ґрунтового покриву. Для молодих ярів та балок характерна значна крутизна схилів, менша протяжність та розчленованість, сильна еродованість ґрунтового покриву.

Презентативними формами рельєфу у межах Ічнянського НПП є прохідні долини. Вони відрізняються від балок своєю більш прямолінійною формою, відотною симетричністю схилів, плоским, нерідко заболоченим дном. Ці зниження відкриваються одночасно у дві та більше річкових долин. Складені вони, як правило, водно-льодовиковими породами та лесовими відкладами.

Отже, геолого-геоморфологічна складова території Ічнянського НПП визначає загальну цінність території, що слугує основою для раціонального використання території та розробки природоохоронних заходів.

Список використаних джерел

1. Ічнянський національний природний парк : URL: <http://ichn-park.in.ua/>
2. Грачов А. 2010. Геоморфологічне районування України : URL: <https://геоmap.land.kiev.ua/zoning-6.html>
3. Пархоменко О.Г. 2025. Характеристика абіотичного середовища у межах Ічнянського національного природного парку на Чернігівщині. The 2nd International scientific and practical conference “European congress of scientific discovery”. Barca Academy Publishing, Madrid, Spain. P.162–165.